

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА
НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради Науково-
Дослідного інституту правотворчості та
науково-правових експертиз Національної
академії правових наук України
від 28 вересня 2023 р., протокол № 10

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНОГО ПРАВА (ВК.8)
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Викладач	Красицька Лариса Василівна, завідувач відділу науково-правових експертиз Науково-дослідного інституту правотворчості та науково- правових експертиз НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Контактні дані	+38 044 253 34 19 (роб.), +380676141659, krasytskalarysa@ndi.academy, krasitskayalara@gmail.com
Наукові профілі викладача	ORCID: https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-9187-4445 Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=fosIEUgAAAAJ&hl=ru Scopus Author ID: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57215524040
Назва освітньо- наукової програми	081 Право
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень (Національна рамка кваліфікацій – 8 рівень; третій (докторський) цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти)
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Статус дисципліни	Вибіркова компонента освітньо-наукової програми, вивчається в 4 семестрі II курсу навчання
Мова викладання	Українська

Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	5 кредитів ЄКТС (загальний обсяг - 150 год.)
	- аудиторна робота: 46 год. для денної форми навчання або 20 год. для заочної форми навчання, з них:
	лекції: 16 год. для денної форми навчання або 10 год. для заочної форми навчання
	семінарські заняття: 30 год. для денної форми навчання або 10 год. для заочної форми навчання
	- самостійна робота: 104 год. для денної форми навчання або 130 год. для заочної форми навчання
Консультації з навчальної дисципліни	Аудиторні консультації: аудиторія-бібліотека згідно з графіком консультацій. Онлайн-консультації: через системи дистанційного навчання Zoom, Google Meet, тощо або електронною поштою викладача
Мета вивчення навчальної дисципліни	Формування у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії ґрунтовних теоретичних знань із зобов'язального права, вироблення та удосконалення ними особливих умінь, практичних навичок, необхідних для здійснення ними наукової, науково-педагогічної та професійної діяльності в сфері права.
Завдання вивчення навчальної дисципліни	Опанувати основні положення доктрини зобов'язального права; засвоїти положення джерел зобов'язального права; набути вміння та навички вірно тлумачити норми зобов'язального права і правильно їх застосовувати в конкретній життєвій ситуації; вміти здійснювати критичний аналіз правових явищ у сфері зобов'язального права; здобувати навички правової аргументації власної позиції; синтезувати нові та комплексні ідеї, підходи до правового регулювання зобов'язальних відносин з урахуванням євроінтеграційної складової усіх компонентів суспільства
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна або заочна (з використанням елементів дистанційного навчання). Види навчальних занять: лекції, семінарські, самостійна робота
Локація та необхідне обладнання	Аудиторія-бібліотека НДІ правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор), комп'ютерне забезпечення з виходом у мережу Інтернет. Передбачається робота з відкритими базами даних та реєстрами.
Самостійна робота	Підготовка до семінарських занять, поточного та підсумкового контролю, опрацювання рекомендованої літератури, вирішення кейсів
Індивідуальні завдання	Узагальнення юридичної практики за певною тематикою, підготовка тез доповідей на конференціях, круглих столах, підготовка рефератів, розробка проєктів нормативно-правових актів

Контроль	Поточний контроль: опитування на семінарських заняттях; вирішення кейсів; участь в дискусіях, веб-квестах, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей; тестування; виконання самостійних робіт. Підсумковий контроль: залік
Політика навчального курсу	Пропущені заняття відпрацьовуються усно (в онлайн режимі) за темою заняття згідно з графіком консультацій викладача; наукові роботи виконуються і оцінюються з дотриманням належної академічної доброчесності. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, фахові компетентності	<p>ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.</p> <p>ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК02. Здатність розробляти наукові проекти та управляти ними.</p> <p>ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.</p> <p>ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.</p> <p>ЗК06. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність.</p> <p>СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.</p> <p>СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.</p> <p>СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.</p> <p>СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх</p>

реалізації.
 СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.
 СК08. Здатність тлумачити та застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.
 СК09. Здатність проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
 СК10. Здатність складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію в конкретній справі.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема № 1. Загальні положення про зобов'язальне право та зобов'язання.

Поняття зобов'язального права. Уніфікація зобов'язального права (Принципи, визначення та модельні правила Європейського приватного права; Принципи європейського контрактного права; Принципи європейського деліктного права; Принципи міжнародних комерційних контрактів). Класифікація зобов'язань. Зобов'язання з множинністю осіб. Розмежування регресного зобов'язання і суброгації. Заміна сторін у зобов'язанні. Розмежування цесії та договору факторингу.

Тема № 2. Теоретичні та практичні проблеми виконання зобов'язання.

Загальні умови виконання зобов'язання. Проблемні питання виконання зобов'язання належними сторонами. Строк (термін) виконання зобов'язання. Валюта виконання грошового зобов'язання: проблемні питання. Проценти в цивільному праві та особливості їх стягнення. Солідарне зобов'язання.

Тема № 3. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення виконання зобов'язання.

Види забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язання. Зменшення розміру неустойки за рішенням суду. Порука як вид забезпечення виконання зобов'язання. Гарантія як вид забезпечення виконання зобов'язання. Завдаток як вид забезпечення виконання зобов'язання. Розмежування завдатку та авансу. Застава як вид забезпечення виконання зобов'язання. Звернення стягнення на предмет іпотеки за рішенням суду. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб звернення стягнення на предмет іпотеки. Звернення стягнення на підставі договору про задоволення вимог іпотекодержателя. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.

Тема № 4. Теоретичні та практичні проблеми припинення зобов'язання.

Підстави припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням. Проблемні питання припинення зобов'язання зарахуванням. Припинення зобов'язання прощенням боргу. Інші підстави припинення зобов'язання.

Тема № 5. Правові наслідки порушення зобов'язання: проблеми теорії та практики.

Інститут переддоговірної відповідальності. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. Субсидіарна відповідальність. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності.

Тема № 6. Проблемні питання договірних зобов'язань.

Загальнотеоретичні підходи до договірного регулювання приватноправових відносин. Розширення принципу свободи договору. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика. Нові договірні конструкції.

Тема № 7. Проблемні питання недоговірних зобов'язань.

Проблемні питання застосування загальних положень про зобов'язання до недоговірних зобов'язань. Система недоговірних зобов'язань. Загальні положення про відшкодування шкоди. Система спеціальних деліктів. Кондикційні зобов'язання.

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.</p> <p>РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.</p> <p>РН10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.</p> <p>РН11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.</p> <p>РН14. Вміло тлумачити та ефективно застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.</p> <p>РН15. Якісно проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.</p> <p>РН16. Демонструвати вміння складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію у конкретній справі.</p>
---	---

КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

**Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ECTS =
поточний контроль 50 балів (семінарські заняття, СРС) +
підсумковий контроль 50 балів**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	визначення	Залікова оцінка
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	зараховано
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	достатньо	зараховано
35-59	FX	незадовільно з правом повторного складання підсумкового контролю	незараховано
0-34	F	незадовільно без права повторного складання підсумкового контролю	

- *90-100 балів (відмінно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував досконале знання основних понять і правових категорій; вміння вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати аргументовані, чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння системно аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати аргументовану позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність юридично грамотно і толерантно викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми;

- *82-89 балів (дуже добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом; вміння давати чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням під час підготовки обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *74-81 (добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом з окремими неточностями; вміння давати відповіді без суттєвих помилок на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням під час підготовки обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *64-73 (задовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував задовільне знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з неточностями; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням під час підготовки незначного обсягу рекомендованої літератури;

літератури;

- 59 і менше (незадовільно) – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував незнання основних понять і правових категорій; нездатність оперування категоріальним апаратом; відсутність вміння давати відповіді на питання; нездатність аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; нездатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену невикористанням під час підготовки рекомендованої літератури.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка «**відмінно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав всебічні та глибокі знання передбаченого робочою програмою матеріалу, законодавства, судової (адміністративної, нотаріальної) практики, рекомендованої робочою програмою курсу, проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

Оцінка «**добре**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав повне знання передбаченого робочою програмою матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану робочою програмою курсу, виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного набуття та оновлення в процесі самостійної підготовки до занять.

Оцінка «**задовільно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав знання основного матеріалу в обсязі робочої програми курсу, необхідному для професійної діяльності в сфері права, знайомому з основною літературою, рекомендованою робочою програмою курсу, проте припустився неточностей у відповіді або показав поверхневе знання матеріалу. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з аналізом положень чинного законодавства, юридичної практики.

Орієнтовний перелік питань до заліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття зобов'язального права. 2. Уніфікація зобов'язального права. 3. Принципи, визначення та модельні правила Європейського приватного права. 4. Принципи європейського контрактного права. 5. Принципи європейського деліктного права. 6. Принципи міжнародних комерційних контрактів. 7. Класифікація зобов'язань. 8. Зобов'язання з множинністю осіб. 9. Розмежування регресного зобов'язання і суброгації. 10. Заміна сторін у зобов'язанні.
---	---

11. Розмежування цесії та договору факторингу.
12. Загальні умови виконання зобов'язання.
13. Проблемні питання виконання зобов'язання належними сторонами.
14. Строк (термін) виконання зобов'язання.
15. Валюта виконання грошового зобов'язання: проблемні питання.
16. Проценти в цивільному праві та особливості їх стягнення.
17. Солідарне зобов'язання.
18. Види забезпечення виконання зобов'язання.
19. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язання.
20. Зменшення розміру неустойки за рішенням суду.
21. Поручка як вид забезпечення виконання зобов'язання.
22. Гарантія як вид забезпечення виконання зобов'язання.
23. Завдаток як вид забезпечення виконання зобов'язання.
24. Розмежування завдатку та авансу.
25. Застава як вид забезпечення виконання зобов'язання.
26. Звернення стягнення на предмет іпотеки за рішенням суду.
27. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб звернення стягнення на предмет іпотеки.
28. Звернення стягнення на підставі договору про задоволення вимог іпотекодержателя.
29. Притримання як вид забезпечення виконання зобов'язання.
30. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.
31. Підстави припинення зобов'язання.
32. Припинення зобов'язання виконанням.
33. Проблемні питання припинення зобов'язання зарахуванням.
34. Припинення зобов'язання прощенням боргу.
35. Інші підстави припинення зобов'язання.
36. Інститут переддоговірної відповідальності.
37. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності.
38. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання.
39. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
40. Субсидіарна відповідальність.
41. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності.
42. Загальнотеоретичні підходи до договірного регулювання приватноправових відносин.
43. Розширення принципу свободи договору.
44. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика.
45. Нові договірні конструкції.
46. Проблемні питання застосування загальних положень про зобов'язання до недоговірних зобов'язань.

	47. Система недоговірних зобов'язань. 48. Загальні положення про відшкодування шкоди. 49. Система спеціальних деліктів. 50. Кондикційні зобов'язання.

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в мережі Інтернеті

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
4. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
5. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-IX#Text>
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
7. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 року № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>
8. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>
9. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
10. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
11. Про нотаріат: Закон України від 03 вересня 1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.
12. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину не законними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. № 266/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 1. Ст. 1.
13. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
14. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 02.09.2014 р. № 1669-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 44. Ст. 2040.
15. Про фінансовий лізинг: Закон України від 4 лютого 2021 р. № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
16. Луць В.В., Великанова М.М. Договори в цивільному праві України. Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2023. 308 с
17. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової,

В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. I. 752 с.

18. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. II. 1048 с.

19. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

20. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), О.В. Петришин, Ю.В. Баулін та ін. Цивільно-правові науки. Приватне право. Т. 3. 2008. 640 с.

21. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Степаненка Андрія Миколайовича щодо офіційного тлумачення положень пунктів 22, 23 статті 1, статті 11, частини восьмої статті 18, частини третьої статті 22 Закону України «Про захист прав споживачів» у взаємозв'язку з положеннями частини четвертої статті 42 Конституції України (справа про захист прав споживачів кредитних послуг) від 10 листопада 2011 р. № 15-рп/2011. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 1.

22. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / Сліпченко С. О., Синегубов О. В., Кройтор В. А. та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.

23. Principles of European Contract Law. URL: <https://www.lawanalytics.top/pages/pecl/plurality#p10-7>.

24. Principles of European Tort Law. URL: <http://www.egtl.org/PETLEnglish.html>.

25. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (2010). URL: <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Unidroit-Principles-2010-Ukrainian-bl.pdf>

Додаткова

1. Актуальні проблеми цивільно-правового регулювання договірних відносин в Україні : монографія / [А. Ю. Бабаскін та ін.] ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 203 с.

2. Аналіз практики застосування ст. 625 Цивільного кодексу України в цивільному судочинстві. URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/%28documents%29/B714BFACD5463C0DC2257B4B002E5416>.

3. Аномалії в цивільному праві України : навч.-практ. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. / за заг. ред. Р. А. Майданика. Київ : Юстініан, 2010. 1008 с.

4. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 272 с.

5. Великанова М. М. Ризики в цивільному праві: монографія. Київ: Алерта, 2019. 378 с.

6. Гринько С. Д. Деліктні зобов'язання римського приватного права: поняття, система, рецепція: монографія; за наук. ред. Є. О. Харитоновна. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 724 с.

7. Гриняк А. Б. Теоретичні засади правового регулювання підрядних зобов'язань у цивільному праві України: монографія. Київ: НДІ приватного права і

підприємництва НАПрН України, 2013. 374 с.

8. Діковська І.А. Принципи правового регулювання міжнародних приватних договірних зобов'язань : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 462 с.

9. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг. ред. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.

10. Договори з виконання робіт в цивільному праві України: проблеми теорії і практики: монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка. К. : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2015. 402 с.

11. Калаур І. Р. Договірні зобов'язання з передання майна в користування: проблеми теорії та практики: монографія. 2-ге вид., доп. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 480 с.

12. Канзафарова І. С. Теорія цивільно-правової відповідальності. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Одеса: Астропринт, 2006. 261 с.

13. Кузнєцова Н. С. Вибрані праці. К. : ПрАТ «Юридична практика», 2014. 544 с.

14. Кузнєцова Н. С. Вдосконалення положень про цивільно-правову відповідальність у контексті гармонізації із європейським приватним правом. *Новітні тенденції зобов'язального права (Матвєєвські цивілістичні читання)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 26 жовт. 2018 р. Київ : ТОВ «Білоцерківдрук», 2019. С. 22–28.

15. Кузнєцова Н. Договір у механізмі регулювання цивільно-правових відносин. *Право України*. 2012. № 9. С. 12–25.

16. Кузнєцова Н. С. Інститут цивільно-правової відповідальності у вітчизняній та зарубіжній цивілістичній доктрині. *Право України*. 2019. № 1. С. 186–203.

17. Лукасевич-Крутник І.С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України : монографія. Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. Тернопіль : Паляниця В. А., 2019. 474 с.

18. Луць В.В., Великанова М.М. Типові форми договорів. Науково-практичний посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2023. 628 с.

19. Луць В. Договір як регулятор цивільних відносин. *Право України*. 2012. № 9. С. 19–25.

20. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 556 с.

21. Міловська Н.В. Договірні зобов'язання зі страхування у цивільному праві України: проблеми теорії та практики : монографія. НДІ приват. права і підприємництва ім. В. Г. Бурчака Нац. акад. прав. наук України. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. В.Ф.Бурчака НАПрН України, 2019. 487 с.

22. Оновлення договірного регулювання приватноправових відносин в Україні: монографія. Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.

23. Отрадна О. О. Неустойка в цивільному праві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2002. 171 с.

24. Отраднова О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 328 с.

25. Пленюк М. Д. Підстави виникнення зобов'язальних правовідносин в механізмі правового регулювання: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. 356 с.

26. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 304 с.

27. Примак В. Д. Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 432 с.

28. Проблеми правової відповідальності: монографія / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, Л. М. Баранова та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2014. 348 с.

29. Пучковська І. Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання – способи захисту прав кредитора : навч. посібник. Харків : Вид-во «ФІНН», 2013. 144 с.

30. Пучковська І. Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань : монографія. Харків : Право, 2017. 472 с.

31. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія. за заг. ред. Н.С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. та перероб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 908 с.

32. Розробка механізму правового регулювання договірних відносин у підприємницькій діяльності / за заг. ред. акад. АПрН України В.В.Луця ; Акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. К. : НДІ приват. права і підприємництва, 2009. 299 с.

33. Федорченко Н. Договірні зобов'язання з надання послуг у вітчизняному праві: розвиток та перспективи. *Право України*. 2019. № 2. С. 44–59.

34. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ФО-П Лисняк Л. С., 2012. 736 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. Напрями діяльності. Захист інтересів держави в Європейському суді. URL: <https://minjust.gov.ua/ndd>.
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України. URL: <https://ndi.academy/>